

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium
otsus
algtekst
04.11.2013
RT I, 07.11.2013, 2

Riigilõivuseaduse § 56 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll

Vastu võetud 04.11.2013

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-33-13
Otsuse kuupäev	4. november 2013
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Ott Järvesaar, Lea Laarmaa, Jaak Luik ja Jüri Põld
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 56 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 115 000 krooni
Menetluse alus	Harju Maakohtu 19. juuli 2013. aasta määrus tsiviilasjas nr 2-10-15802
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 2000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 115 000 krooni.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Aktsiaselts TKE GRUPP (pankrotis) pankrotihaldur esitas 5. aprillil 2010 Harju Maakohtule tsiviilasjas nr 2-10-15802 hagi Gatsby OÜ, CRANBROOK OÜ (pankrotis), Osahingu Lamarin Grupp, J. Krebetsi ja V. Liakhovitskiy vastu tehingute tühisuse tuvastamiseks või alternatiivselt tehingute kehtetuks tunnistamiseks tagasivõitmise korras. Hageja palus end menetlusabi korras vabastada hagi esitamisel riigilõivu tasumisest, kuna ta on pankrotivõlgnik ja seega maksejõuetu.

2. Harju Maakohus jättis 19. aprilli 2010. aasta määrusega hageja menetlusabi taotluse rahuldamata ja kohustasteda tasuma riigilõivu 115 000 krooni 20 päeva jooksul määrusekättetoimetamisest alates. Kuivõrd hageja on hagi esitanud neli nõuet, mille tarvutatav hagi hind on tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 125 ja § 134 lõike 1 kohaselt kokku 2 399 971 krooni 63 senti, siis tuleb riigilõivuseaduse (RLS) § 56 lõike 1 ja lisa 1 alusel tasuda hagi esitamisel riigilõivu 115 000 krooni.

3.Hageja esitas Harju Maakohtu 19. aprilli 2010. aasta määruse peale määruskaebuse, mille Tallinna Ringkonnakohus jättis 2. juunil 2010 rahuldamata. Hageja tasus 4. mail 2010 riigilõivu 1000 krooni ja 11. juunil 2010 lisaks 114 000 krooni.

4.Hageja esitas 18. aprillil 2013, menetluse ajal maakohtus, kohtule taotluse hagihinnalt makstud riigilõivu põhiseaduslikkuse kontrollimiseks, seaduspärase riigilõivu määramiseks ja enamakstud riigilõivu tagastamiseks. Hageja leidis Riigikohtu praktikast juhindudes, et riigilõivuseadus on põhiseadusega vastuolus osas, milles hagejat kohustati hagiavalduse esitamisel hagilt hinnaga 153 386 eurot 14 senti (2 399 971 krooni 63 senti) tasuma riigilõivu 7349 eurot 83 senti (115 000 krooni). Tasumisele kuuluvaks riigilõivuks tuleks lugeda praegu kehtiv riigilõiv 1600 eurot. Hageja palus tagastada enamakstud riigilõiv 5749 eurot 83 senti.

5.Harju Maakohustunnistas 19. juuli 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-10-15802 põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata RLS § 56 lõike 1 jalis 1 1. aprillist 2010 kuni 20. aprillini 2010 kehtinud redaktsioonis, mis koostoimes näevad ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnagakuni 2 500 000 krooni riigilõivu 115 000 krooni. Maakohus määrastasumisele kuuluvaks riigilõivuks kehtiva riigilõivuseaduse lisa 1 alusel 1600 eurot ja rahuldab hageja taotluse tagastada enamtasutud riigilõiv ning tagastas hagiavalduse esitamisel tasutud riigilõivust 5749 eurot 83 senti. Maakohus tugines oma määruks Riigikohtu riigilõivudealasele praktikale.

6.Harju Maakohtu määrus saabus Riigikohtusse 22. juulil 2013.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

7.**Riigikogu põhiseaduskomisjon ja õiguskomisjon** on seisukohal, et enne 1. juulit 2012 kehtinud riigilõivud olid põhiseaduse vastased.

8. **Õiguskantsler** leiab, et põhiseaduse § 15 lõike 1 esimese lause ning §-ga 11 ei ole kooskõlas hagiavalduse esitamise ajal kehtinud RLS § 56 lõige 1 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 kroonimaksta hagiavalduselt riigilõivu 115 000 krooni.

9. **Justiitsminister** leiab, et asjassepuutuvad sätted on põhiseadusega kooskõlas. Tsiviilasjades on riigilõivu üheks eesmärgiks riigi kohtupidamisele tehtavate kulutuste hüvitamine. Olemas on õiguslik mehhanism maksejõuetu isiku riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks.

KOHALDAMATA JÄETUD SÄTTED

10. Riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 "Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine" lõige 1:

"Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagihinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi võikindla summana."

11. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eesttsiviilkohtumenetluses (kroonides)" (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
2 000 000	[---]
2 500 000	115 000

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

12. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamisel asjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lõige 2).

13. Harju Maakohus tunnistas riigilõivuseaduse vaidlusalused sätted põhiseaduse vastaseks kajättis kohaldamata 19. juuli 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-10-15802, vaadates läbi ja rahuldades hageja 18. aprilli 2013. aasta avalduse tagastada hagiavalduselt enamtasutud riigilõiv ning tunnistada riigilõivumäär põhiseadusvastaseks. Hageja oli esitanud 5. aprillil 2010 Harju Maakohtule hagiavalduse ja tasunud hagihinnalt 2 399 971 krooni 63 senti riigilõivu 115 000 krooni.

14. Kolleegium leiab, et hageja avalduse lahendamise ajal Harju Maakohtus olid RLS § 56 lõige 1 ja lisa 1 alates 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis asjassepuutuvad sätted osas, mis nägid ette, et hagiavalduselt hagihinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni tuli tasuda riigilõivu 115 000 krooni. Harju Maakohus on need riigilõivuseaduse sätted tunnistanud põhiseadusega vastuolus olevaks põhjendamatult kitsalt ajavahemiku osas 1. aprillist 2010 kuni 20. aprillini 2010. Riigilõivu määr 115 000 krooni hagi hinna puhul üle 2 000 000 kroonikuni 2 500 000 krooni kehtis 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010.

15.Riigikohtupõhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tunnistas 12. septembri 2013. aastaotsusega asjas nr 3-4-1-18-13 praegu vaidlustatuga sama lõivumäära põhiseadusvastaseks. Seetõttu tunnistas kolleegium PSJKS § 15 lõike 1 punktile 5 tuginedes, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusegavastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 2 000 000 kroonikuni 2 500 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 115 000 krooni.

Priit Pikamäe, Ott Järvesaar, Lea Laarmaa, Jaak Luik, Jüri Pöld